

МИШЕЛ ТУРНИЕ
ПИЕРО, ИЛИ ТАЙНИТЕ НА
НОЩТА

Превод от френски: Добринка Савова-Габровска, 1987

chitanka.info

В село Пулдрезик имаше две бели къщички една срещу друга. Едната беше перачница. Никой не си спомняше истинското име на перачката, тъй като всички я наричаха Коломбина, заради снежнобялата ѝ рокля, в която тя приличаше на гълъбица^[1]. Другата къща беше хлебарницата на Пиеро.

Пиеро и Коломбина израснаха един до друг по чиновете на селското училище. Те непрекъснато бяха заедно и всички мислеха как след време ще се оженят. Но когато Пиеро стана хлебар, а Коломбина перачка, животът ги раздели. Хлебарят е принуден да работи нощем, за да има на заранта пресен хляб и топли кифлички за цялото село. Перачката обратно, работи денем. Все пак те биха могли да се срещат по здрач, когато Коломбина се готви да си ляга, а Пиеро става, или сутрин, когато започва денят на Коломбина и свършва нощта на Пиеро.

Но Коломбина избягваше Пиеро, а той горкият се топеше от мъка. Защо Коломбина бягаше от Пиеро? Защото нейният стар приятел ѝ напомняше най-различни неприятни неща. Коломбина обичаше само слънцето, птиците и цветята. Тя цъфтеше само лете, на топло. Докато хлебарят, както вече казахме, живееше преди всичко нощем, за Коломбина нощта означаваше само тъмнина, населена с ужасни зверове като вълци и прилепи. По това време тя винаги гледаше да залости, вратата, да спусне кепенците, да се свие под пухеника и да заспи. Но това не беше всичко, защото животът на Пиеро протичаше всред други две тъмнини, още по-тревожни — мазето и пещта. Кой знае дали в неговото мазе не се въдеха мишки? И ненапразно хората казват: „Тъмно като в пещ“.

А трябва да признаем, че външността на Пиеро отговаряше на неговия занаят. Може би защото работеше нощем, а спеше само денем, лицето му беше кръгло и бледо, подобно на пълна месечина. Големите му очи, които гледаха внимателно и учудено, му придаваха вид на кукумявка, също както и дрехите — широки, и свободни, целите побелели от брашното. Като луната, като кукумявката, Пиеро беше стеснителен, мълчалив, верен и потаен. Предпочиташе зимата пред лятото, самотата пред многолюдните сборища и вместо да говори, защото това му струваше усилия и никак не му се удаваше — предпочиташе да пише и пишеше на свещ, с едно огромно перо, като се обръщаше към Коломбина с дълги писма, но никога не ѝ ги пращаше, убеден, че тя няма да ги прочете.

Какво пишеше Пиеро в писмата си? Опитваше се да отвори очите на Коломбина. Обясняваше ѝ, че нощта съвсем не е такава, каквато тя си я представя.

Пиеро познава нощта. Той знае, че тя не е тъмна дупка, както не са дупки неговото мазе и неговата пещ. Нощем реката пее с по-чист и по-ясен глас, тя проблясва със стотици хиляди сребристи люспи. Листакът на големите дървета затрептява в тъмното небе и искри цял в звезди. В диханието на нощта по-силно се усеща мирисът на море, на гора и на планина, отколкото в диханието на деня, изпълнен с труда на хората.

Пиеро познава луната. Знае как да я наблюдава. Умее да види, че тя не е кръг, бял и плосък като чиния. Той я гледа с много внимание, с истинско приятелство, различава с просто око, че тя е изпъкнала и всъщност прилича на топка, на ябълка или на тиква, че освен това не е гладка, а добре изваяна, оформена, набраздена с планини и долини като земята, както човешкото лице може да се мръщи и усмихва.

Да, Пиеро знае всичко това, защото тестото му, след като дълго го е месил и му е вдъхнал живот, като скришом е добавил мая, има нужда да постои два часа, за да втаса. Тогава Пиеро излиза от пекарната. Всичко живо спи. Той е будната съвест на селото. Обикаля улиците и уличките, а големите му кръгли очи бдят широко отворени над съня на другите — мъже, жени, деца; те ще се събудят, за да хапнат от топлите кифлички, които ще им е приготвил. Той минава под затворените прозорци на Коломбина. Превръща се в селски пазач, в пазач на Коломбина. Представя си как девойката въздиша и сънува в затоплената белота на своето голямо легло и като вдига бледото си лице към месечината, той се пита дали тези закръглени очертания, които плуват над дърветата, забулени в мъгла, не са някоя кръгла бузка, гръд или хълбок.

Сигурно нещата още дълго щяха да продължават така, ако през една хубава лятна утрин, цяла грейнала в цветя и птици, в селото не се появи чудновата каруца, теглена от някакъв човек. Тя беше нещо средно между панаирджийски фургон и барака на колела, тъй като, от една страна, беше ясно, че в нея можеш да се подслониш и да спиш, а от друга — искреше с ярки цветове и много шарени пердета, които се развяваха като знамена около нея. Най-отгоре на лакирана табелка се четеше:

АРЛЕКИНО БОЯДЖИЯ

Човекът — жив, подвижен, с румени: бузи и рижи къдрави коси, беше облечен в нещо като трико, съшито от малки разноцветни ромбчета, също като мозайка. В него, освен всички цветове на дъгата имаше и други цветове, но ни едно бяло или черно ромбче. Той спря каручката си пред хлебарницата на Пиеро и изгледа неодобрително голата и тъжна фасада, на която се четяха само две думи:

ПИЕРО ХЛЕБАР

Арлекино потри ръце с решителен вид и почука на вратата. Беше ярък ден, както вече казахме, и Пиеро спеше непробудно. Арлекино трябваше дълго да блъска вратата, преди тя да се отвори и да се покаже Пиеро, пребледнял и залитащ от умора. Горкият Пиеро! Наистина съвсем приличаше на кукумявка — целият побелял, разчорлен, сащисан, премигващ под безмилостната светлина на обедното слънце. И преди Арлекино да отвори уста, зад гърба му избухна силен смях. Това беше Коломбина, която наблюдаваше сцената от прозореца си с голяма ютия в ръка. Арлекино се обърна, видя я и също се разсмя, а Пиеро в лунната си износена дреха остана самотен и посърнал пред тези две деца на слънцето, чиято веселост ги сближаваше. Тогава Пиеро се ядоса и тъй като ревността жегна сърцето му, грубо тръшна вратата под носа на Арлекино и отиде отново да си легне, но едва ли сънят щеше да го навести.

В същото време Арлекино тръгна към перачницата, където изчезна Коломбина. Потърси я. Тя пак се показа, но на другия прозорец и отново се скри, преди Арлекино да се приближи. Сякаш си играеше на криеница. Най-сетне вратата се отвори и Коломбина излезе с огромен панер, пълен с пране. Следвана от Арлекино, тя тръгна към градината и започна да простира прането по въжетата. Прането беше ослепително бяло. Бяло като дрехата на Коломбина. Бяло като дрехата

на Пиеро. Но Коломбина не простира своето бяло пране на лунна светлина, а на слънце, на това слънце, от което искрят всички цветове и особено цветовете от костюма на Арлекино.

Сладкодумният Арлекино дълго говори на Коломбина. Тя му отговаря. Какво ли си приказват? Говорят за разни дреболии. Коломбина за бели. Арлекино за цветни. За една перачка бялото е най-важното. Арлекино се опитва да я накара да мисли и за другите цветове. Всъщност той като че ли успява. След тази забележителна среща пазарът в Пулдрезик, където се продават само бели неща, е превзет от лилави кърпи, сини калъфки за възглавници, зелени покривки и розови чаршафи.

След като просва прането си на слънце, Коломбина се прибира в перачницата. Арлекино носи празния кош след нея и ѝ предлага да пребоядиса къщата ѝ. Коломбина се съгласява. Арлекино веднага се запретва за работа. Разглобява каручката си и от нейните части издига скеле пред перачницата. Разглобената каручка сякаш завладява къщата на Коломбина. Арлекино бързо се покатерва на скелето. С разноцветното си трико и щръкналите си рижи коси, той прилича на екзотична птица, кацнала на високо. И сякаш за да подсили впечатлението, въодушевено пее и си подсвирква. От време на време на някой прозорец се показва лицето на Коломбина и те си разменят шеги, усмихват се един на друг и пеят заедно.

Работата на Арлекино напредва много бързо. Бялата фасада на къщата изчезва под многоцветна палитра. Виждат се всички цветове на дъгата и още някои, но няма нито черно, нито бяло, нито сиво. Освен това две хрумвания на Арлекино биха могли да свидетелствуват, ако стане нужда, че той е най-предприемчивият и най-дръзкият от всички бояджии. Първо — изобразил е на стената Коломбина в естествена големина, с пълен панер на главата. Но това не е всичко. Вместо да я нарисува в обичайната ѝ бяла дреха, Арлекино е облякъл своята Коломбина в рокля на малки разноцветни ромбчета досущ като на неговия костюм. И още нещо. Той, разбира се, е повторил с черна боя върху белия фон надписа ПЕРАЧНИЦА, но е добавил след него с разноцветни букви още една дума: БОЯДЖИЙНИЦА. Работи толкова бързо, че при залез-слънце всичко е готово, въпреки че боята още не е изсъхнала.

Слънцето залязва и Пиеро става. Вижда се как в прозорчето на избата припламват червени топли отблясъци. Огромна луна плува като млечен балон във все още, осветеното небе. Скоро Пиеро излиза от своята пекарна. Отначало той вижда само луната. Тя го изпълва с щастие. Тича към нея, възторжено протегнал ръце. Усмивва ѝ се, луната също му отвръща с усмивка. Те наистина са като брат и сестра с кръглите си лица и леките дрехи. Но както танцува и се върти, Пиеро се препъва в кутиите с бои, пръснати по земята. Блъска се в скелето, издигнато пред къщата на Коломбина. Ударът го изтръгва от мечтите. Какво се е случило? Какво е станало с перачницата? Пиеро не може да познае шарената фасада, нито Коломбина в дрехата на Арлекино. И тази груба дума БОЯДЖИЙНИЦА, долепена до думата ПЕРАЧНИЦА. Пиеро престава да танцува. Луната в небето криви лице от болка. Значи Коломбина се е увлякла по боите на Арлекино! Отсега нататък тя ще се облича като него и вместо да сапунисва и да глади бялото и чисто пране, ще кисне във ведрото с миризливи и цапаци химически бои разни вехти парцали!

Пиеро приближава скелето, пипа го с отвращение. Горے един прозорец свети. Страшно нещо е скелето, защото от него можеш да надникнеш през прозорците на всеки етаж и да видиш какво става в стаите. Пиеро се покатерва на една дъска, после на друга. Приближава се до осветения прозорец. Поглежда. Какво видя? Ние никога не ще узнаем! Той отскача назад. Забравил е, че се е покатерил по скелето на три метра от земята. Пада. И то как! Не се ли преби? Не. Мъчително се надига. Накуцвайки, влиза в хлебарницата. Запалва една свещ, потапя голямото си перо в мастилницата.

Пише писмо на Коломбина. Писмо ли? Не, само една кратка бележка. Излиза отново с плика в ръка. Все още куцайки, той се колебае за момент, търси къде да сложи бележката, после решава да я закачи на една греда от скелето. Прибира се. Голям облак закрива тъжното лице на луната.

Новият ден започва под тържествуващите лъчи на слънцето. Хванати за ръце Арлекино и Коломбина изскачат от перачницата бояджийница. Коломбина не е вече в бялата си рокля. Тя е с рокля, ушита от разноцветни ромбчета във всички багри без черно и бяло. Облечена е като другата Коломбина, нарисувана от Арлекино върху фасадата на къщата. Станала е Арлекина. Колко са щастливи двамата!

Танцуват около къщата. И както танцува, Арлекино се залавя с нещо необичайно. Разглобява скелето, издигнато пред къщата на Коломбина. И същевременно сглобява странната си каручка. Вече е готова. Коломбина я опитва дали е удобна. Видът на Арлекино явно показва, че заминаването им е в реда на нещата. Защото бояджията е наистина скитник. Той живее на своето скеле като птиче на клонка. И дума да не става, че може да се застои някъде. Впрочем, той няма вече какво да прави в Пулдрезик, а полето грее с цялото си великолепие.

Коломбина, изглежда, е съгласна да замине. Тя влага в каруцата лека бохча. Затваря кепенците на прозорците. Ето я с Арлекино в каручката. Те вече потеглят. Не, не още. Арлекино слиза. Забравил е нещо. Една табелка, върху която написва със замах, а после я окачва на вратата на къщата:

ЗАТВОРЕНО ПОРАДИ СВАТБЕНО ПЪТЕШЕСТВИЕ

Сега вече могат да тръгнат. Арлекино се впряга в каручката и я тегли по пътя. Скоро полето ги огражда и радостно ги посреща. Има толкова много цветя и пеперуди и човек би казал, че природата е облякла Арлекиновата дреха.

Нощта се спуска над селото. Пиеро решава да излезе от хлебарницата. Накуцвайки, се приближава до къщата на Коломбина. Всичко е затворено. Изведнъж съзира табелката. Толкова е ужасна, че не успява да я прочете. Търка си очите. Но все някак трябва да приеме действителността. И тогава, пак куцайки, се връща в пекарницата. Скоро отново излиза. И той носи табелка. Закачва я на своята врата, преди да я затръшне. Може да се прочете следното:

ЗАТВОРЕНО ПОРАДИ ЛЮБОВНА МЪКА

Дните се изнизват. Лятото свършва. Арлекино и Коломбина продължават да обикалят страната. Но щастието им не е вече същото. Все по-често Коломбина тегли каручката, а Арлекино си почива вътре. После времето се разваля. Първите есенни дъждове се сипят над главите им. Хубавите им разноцветни дрехи избеляват. Дърветата почервяват, после листата започват да падат. Двамата прекосяват оголените гори, разораните ниви — кафяви и черни.

А една сутрин — каква изненада! През цялата нощ от небето са се сипали леки снежинки... Когато денят настъпва, снегът е покрил цялото поле, пътя и дори каручката. Белият цвят тържествува, тържествува цветът на Пиеро. И сякаш за да увенчае отмъщението на хлебаря, същата вечер луната — огромна и сребриста — засиява над вледенения пейзаж.

Коломбина все по-често си мисли за Пулдрезик, а и за Пиеро, особено когато гледа луната.

Един ден, без да знае как и откъде, малка хартийка попадна в ръката ѝ. Запита се дали хлебарят не беше минал през този край, за да я остави. Наистина той я беше написал за нея и я беше закачил на една от гредите на скелето, от което после сглобиха каручката. Коломбина прочете:

Коломбина,

Не ме изоставяй! Не допускай да ти завъртят главата изкуствените химически бои на Арлекино! Това са отровни бои, миришат лошо и се люцят. Аз също имам мои бои. Само че моите бои са трайни и естествени. Чуй тези прекрасни тайни. Моята нощ не е черна, а синя. Синя като въздуха, който дишаме.

Моята пещ не е черна, а златиста. Златиста като хляба, който ядем.

Боята, която аз правя, радва окото, тя е и плътна, може да се пипне, мирише на хубаво, тя е топла, тя храни.

Обичам те и те чакам.

Пиеро

Синя нощ, златиста пещ, истински бои с аромат и вкус, значи това е тайната на Пиеро? Сред скования от студ пейзаж, който прилича на бялата дреха на хлебаря, Коломбина мисли, колебае се. Арлекино спи вътре в каручката, забравил за нея. След малко ще трябва да се впрегне и да я тегли по замръзалия път, а ремъците силно ще се врязват в рамото, в гърдите ѝ. И за какво ѝ е всичко това? Ако иска да се върне у дома, тогава защо да остава при Арлекино, след като хубавите слънчеви цветове, които я бяха съблазнили, са вече увехнали? Тя скача от колата. Събира багажа си в бохчичка и бързо тръгва на път за село.

Върви, върви, малката Коломбина-Арлекина, а роклята ѝ, загубила ярките си цветове, не става бяла. Тя бяга стремглаво по снежния път, снегът тихо поскръцва под стъпките ѝ — скръц-скръц и нашепва в ушите ѝ: скръц — спаси се, скръц — спаси се. Скоро в съзнанието ѝ изникват много думи с буквата С — лоши думи, които я преследват като зла глутница — студ, стомана, слабост, самота, сянка, страх. Още малко и горката Коломбина ще се строполи на земята, но за щастие в главата ѝ забръмчават безброй други сърдечни думи, също с буквата С, сякаш изпратени от Пиеро, за да ѝ се притекат на помощ: сила, слънце, синчец, светлина, свобода, самун, сито, симид, смях...

Най-сетне тя пристига в селото. Среднощ е. Всичко спи под снега. Бял ли е снегът? Черна ли е нощта? Не, не са. Сега, по-близо до Пиеро, Коломбина вече гледа с други очи: нощта е синя, снегът е син, да, това е точно така. Но тук синьото не е някакво отровно турскосиньо, от което Арлекино имаше цяла кофа боя. То е искрящото синьо, което струи от езерата, от ледниците и от небето, синьото, което мирише на хубаво, и Коломбина поема дълбоко въздух.

Ето я чешмичката, скована от лед, старата черква, а ето и двете малки къщи една срещу друга — перачницата на Коломбина и хлебарницата на Пиеро. Перачницата не е осветена и прилича на умряла, но в хлебарницата има признаци на живот. Коминът пуши и долу прозорчето на пекарната хвърля върху снега по тротоара трепкаща, златиста светлина. Значи Пиеро не беше излъгал, като ѝ писа, че пещта му не е черна, а златна.

Коломбина се спира нерешително пред осветеното прозорче. Иска ѝ се да коленичи пред тази струяща светлина, от която през дрехите ѝ по цялото ѝ тяло се разлива топлина и я опиянява с мириса на хляб, но не смее да го стори. Изведнъж вратата се отваря и се показва Пиеро. Случайно ли беше? Беше ли предусетил, че е дошла неговата приятелка? Или просто беше видял краката ѝ през прозорчето на пекарната? Той протяга към нея ръце, но когато тя понечва да се хвърли в прегръдките му, уплашен, той се дръпва и я въвежда в пекарната. Коломбина има чувството, че е обгърната от нежност. Колко добре се чувства! Вратичките на пещта са затворени, но пламъкът вътре е толкова ярък, че се процежда през всички зирки и процеци.

Пиеро, сгушен в един ъгъл, изпива с поглед това фантастично видение — Коломбина в неговата пекарна! Коломбина, омагьосана от огъня, го поглежда под око и намира, че той наистина прилича на нощна птица, този добър Пиеро, заслонил се в ъгъла от светлината, в надиплената си бяла дреха, с кръглото си като месечина лице. Той би искал да ѝ каже нещо, но не може, думите засядат в гърлото му.

Времето минава. Пиеро поглежда към нощвите, където спи голямото, бяло и пухкаво тесто. Бяло и нежно като Коломбина. От два часа тестото спи в дървените нощви, маята му е вдъхнала живот. Пещта е гореща, време е да се мята хлябът. Пиеро поглежда Коломбина. Какво става с нея? Изтощена от дългия път, който е извървяла, унасяща се от приятната топлина на пекарната, тя заспива, сладостно отпусната върху сандъка с брашното. Очите на Пиеро се насълзват от умиление при вида на неговата приятелка, дошла да се подслони при него, за да избяга от жестоката зима и от една вече умряла любов.

Арлекино беше нарисувал върху стената на перачницата Коломбина-Арлекина в пъстра дреха. На Пиеро му хрумва нещо. Той може да извае Коломбина-Пиерета, както той си знае, от най-хубавото си тесто за кифлички. Залавя се за работа. Поглежда ту заспалото момиче, ту тестото в нощвите. Ръцете му биха искали, разбира се, да погаят заспалата Коломбина, но да направи Коломбина от тесто е не по-малко приятно. Когато смята, че производението му е завършено, той го сравнява с истинския модел. Естествено Коломбина от тесто е малко по-бледа от истинската! Мятай бързо в пещта!

Огънят пращи. Сега в пекарната на Пиеро има две Коломбини. И тъкмо тогава плахо почукване на вратата събужда истинската Коломбина. Кой ли чука? Вместо отговор се дочува песничка — тиха и тъжна, защото вън е тъмно и студено. Но Пиеро и Коломбина познават гласа на Арлекино, певеца по панаирите, въпреки че от гласа му са изчезнали тържествуващите нотки от лятото. Какво пее премръзналият Арлекино? Той пее една песничка, станала прочута оттогава, но думите ѝ могат да се разберат само ако се знае случката, която току-що разказахме:

*Лъч луната плиска,
мили Пиеро,
да ти пиша искам
с твоето перо.*

*Мракът стяга възел,
гасне и свещта,
отвори ми бързо
твоята врата.^[2]*

Арлекино горкият беше дошъл, защото сред кутиите с бои бе намерил бележката, изпусната от Коломбина, с която Пиеро убеждаваше девойката да се върне при него. Този сладкодумец беше разбрал каква сила притежават понякога онези, които си служат с перото, а също и онези, които имат през зимата огън. И съвсем наивно той молеше Пиеро да му даде перото си и своя огън. Наистина ли вярваше, че така ще може да спечели отново Коломбина?

На Пиеро му става жал за неговия нещастен съперник. Той му отваря вратата. Един жалък и блед Арлекино се хвърля към пещта, през вратичките, на която продължава да се процежда топлина, светлина и хубав мирис. Колко е хубаво при Пиеро!

Хлебарят е преобразен от своята победа. Той размахва ръце и от дългите развети ръкави те изглеждат още по-дълги. С театрален, жест отваря вратичките на пещта. Струя златна светлина, топлина като майчина прегръдка, чуден аромат на препечена коричка залива тримата приятели. И ето, с дългата дървена лопата Пиеро измъква нещо от

пещта. Нещо ли? Всъщност някого. Една девойка от златиста коричка, пареща и хрупкава, която прилича на Коломбина, също като нейна сестра. Това не е вече Коломбина-Арлекина — плоска и нашарена с химически бои, нарисувана върху стената на перачницата, а Коломбина-Пиерета, изваяна като огромна кифла, с всичките си истински извивки, с кръгли бузки, нежна гръд и заоблени хълбоци.

Коломбина грабва другата Коломбина в ръце с риск да се изпари.
— Колко съм хубава, колко вкусно мириша! — казва тя.

Пиеро и Арлекино гледат смаяно тази невероятна сцена. Коломбина слага другата Коломбина на масата, протяга ръце и отчупва гръдта на изпечената Коломбина. Помирисва с удоволствие, близва меката гушка и казва с пълна уста:

— Колко съм вкусна! И вие, скъпи приятели, опитайте колко е вкусна изпечената Коломбина, Яжте! Изяжте я!

Приятелите опитват, хапват си от още горещата кифла с формите на Коломбина, чиято среда се топи в устата. Споглеждат се. Всички са доволни. Биха искали да се посмеят, но как да го направят с пълна уста?

[1] Игра на думи, на френски език думата „коломб“ означава гълъбица. — Б.пр. ↑

[2] Превод Славчо Донков. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.